

ТИВАДАР ВАЊЕК

Из приватних збирки

Ентеријер, уље на платну, 50x35cm
Interior, oil on canvas, 50x35cm

Насловна страна
Соба, уље на платну, 45x40cm
Front cover
Room, oil on canvas, 45x40cm

ТИВАДАР ВАЊЕК

Из приватних збирки

TIVADAR VANJEK

From private collections

Продајна галерија „Београд”

Јун 2023.
Београд

Јасмина Тугоров

СЛИКАРСТВО ТИВАДАРА ВАЊЕКА

Тивадар Вањек је аутентични сликар нашег војвођанског тла, јер су завичајни хоризонти трајно у уметнику насељени. То је видно већ на првим осунчаним импресионистичким пејзажима, што их, прикључивши се 1936. године „Великобечкеречким импресионистима“ слика по околини Зрењанина и у којима има младалачке спонтаности. Развијајући даље своју сликарску вокацију он, око 1944. године налази ново решење у експресионистичкој меланхолији и њоме боји развучене зрењанинске улице, троме бегејске токове, тешка равничарска неба. Затамњени тонски колорит, што је тада усвојио, остаће препознатљив и у његовом каснијем ликовном писму. Међутим обе те фазе, импресионистичка и експресионистичка, су у Вањековом опусу пролазне, остале су као одрази стремљења локалне сликарске средине.

Понесен стваралачким инстинктом Вањек око 1956. године заузима један потпуно нов однос према феномену слике. Тематски, кренуо је у ходочашће на изворе, окренуо се живописном фолклору војвођанског села, а облике и предмете почео је да поједностављује и своди на тамне колористичке површине, које се дводимензионално усаглашавају и подсећају на оне са народних везова. Вањеково трагање за „коренима“ поклопило се са естетским интересовањима још неких уметника (Возаревић, Вујаклија, Кондовски, итд.) са специфичним уметничким упијањима и асимилирањима националне уметничке традиције и осмишљавањима савремености тим вековним наслеђем. Оваквим својим духовним одређењем и уметничким осмишљењем ти сликари укључили су се у значајне преображаје ликовне естетике у нашој земљи тог времена.

У том озарењу свог сликарства и себе, Вањек је усрдно и надахнуто брусио, попут брусача драгог камена, своје сликарско откровење. Као што је на ранијим сликама желео да ухвати тренутак пролазности он сада жели да пронађе трајност, и налази је у облицима који нису у времену, него је време у њима, облицима што се као талог прошлости сетно таложу у нама садашњима, попут сведочанства о континуитету нашег трајања и топлини живљења на овом војвођанском тлу. Из тмине, која означава дубинску димензију прошлости и доноси благи дах мистерије, допиру звукови минулог доба, у чијим одјецима тражимо себе. Јављају се ту валовито разиграни барокни забати кућа, увек отворена капија са монограмом да ненадани гост не залута, витражи шарени као лицидерска срца поклоњена вољеном. Ту су и интима љупких ентеријера са простиркама што су их исткале девојке за штафир, старе шкриње у које су их слагале молећи се иконама изнад њих за свог будућег, непознатог. Те капије што нам се на сликама отварају из ноћне засенчености уводе нас у свет у коме, по некој чудној чаролији траје живот. Ту је људски знак и додир али не и присуство. Светиљке на прозору су упаљене, на намештају су отисци његове веште марљивости, на простирци заљубљена игра женских прстију, али ни њега ни ње нигде нема. Над овим светом ствари пустих у својој самоћи, без покрета и звука, обасјаним сутоном и месечевим бдењем, лебди метафизички немир.

Над тим стварима и облицима пребира Вањек своје сањарске медитације, и претапа их у ликовни говор. Предано и методично, центиметар по центиметар, цизелира Вањек драгоцену материју својих слика. Комплексан креативни процес почиње са цртежом који је конструктивним духом утемељен и од геометријских стилизованих форми саздан. У широке пасаже цртежа уткивају се даље пробрани тонови затамњеног колорита и стапају у јединствену тиху мелодику, префињеног звука. И ту, у пластичном језику слике тражи и налази трајност, присуство прошлости у садашњости. Љупку наивност и декоративност црпи из традиције фолклорне уметности, па подстакнут „Децембарцима“ интегрише у ту визију савремену пластичну корекцију, конструктивни дух. Све то оплемењује рафинманом у бојеном тоналитету. У драгоцену и методичну колористичку материјализацију слике препознајемо искуства старих мајстора.

Вањек је тако пронашао своју уметничку самосвојност на изузетно убедљив начин, и тиме себи обезбедио видно место у војвођанској и екс-југословенској уметности. Са унутрашњим усаглашавањем он наставља свој сликарски пут, мисаоно и изражајно проширујући то трајно прихваћено откриће.

Даљи путеви си путеви маште, где уметник прекорачује границе јаве и уводи нас у свет интимно поетизоване и асоцијативне фантастике. Фолклорни предмети и мистерија њихових међуодноса разигравају сликареву имагинацију и он их, претвара у поетска привиђења човеколиких обличја. Оживљава их и насељава људским радостима и драмама. Он је песник-чаробњак који елегантну контуру столице претвара у крхку, маниристички издужену девојачку фигуру, точковима и жицама преслице почиње да тече топла људска крв, простирке се претварају у свечану одежду, а платна надимају у раскошне обрине зрелих жена...

Облици на овим платнима су у вечитој комбинаторној игри а наглашени смисао за њихову конструкцију у служби фантазије. Интимна геометрија која се наставља из претходне фазе служи аутору за хармонизовање површина, али унутар тих и са тим површинама започиње он своју естетску игру. Сада и ваздух испуњава понеку раван, па се она попут једра надима у простору, барокно разлистале, покренуте форме заустављају се код смиренних, геометријом обузданих површина, оштри углови се смењују облицима, и све се то компонује у ритам облика раскошне мелодике. Тај ритам се у дубини разуђује низањем планова. Ако се Вањек конструишући облике игра, ако су њихови непредвидљиви спојеви авантура маште, он бојом те измаштане светове поетизује. Суптилна градација тонова се лазурно шири платном попут лирског флуида, доносећи вилинско плаветнило ноћи на једнима, или преливе смеђе, попут бразда равничарских бескраја на другима.

Ово је сликарство једног преданог сањара, одушевљеног и занесеног, попут митских или легендарних везиља, тананим, све финијим, од добротне тканим, везом своје кичице и палете.

ТИВАДАР ВАЊЕК

(1910. Кикинда – 1981. Љубљана)

Похађао је уметничку школу у Будимпешти, самостално је наставио даље усавршавање. Први пут је излагао 1938. године. Од 1950. учествовао је на више од стотину колективних изложби у земљи и иностранству.

Самосталне изложбе:

1958, 1960, 1967, 1969, 1972, 1974, 1978. Београд

1960, 1962, 1967, 1970, 1972, 1973, 1977. Зрењанин

1961, 1962, 1969, 1971. Нови Сад

1961, 1968, 1970. Суботица

1961, 1975. Беч

1962. Српска Црња

1964, 1975. Будимпешта

1964, 1973. Брисел

1968. Бекешчаба и Ђула

1968. Варшава, са сликаром Богомилом Карлаварисом

1969. Кикинда

1972. Сомбор

1974. Ријека

1975. Линц

1978. Венеција и Вићенца

Награде:

1961. Издавачко предузеће „Форум“ Нови Сад

1964. Октобарска награда града Зрењанина

1970. Награда заједнице културе Зрењанин

1971. Одликован је Орденом заслуга за народ са сребрним венцем

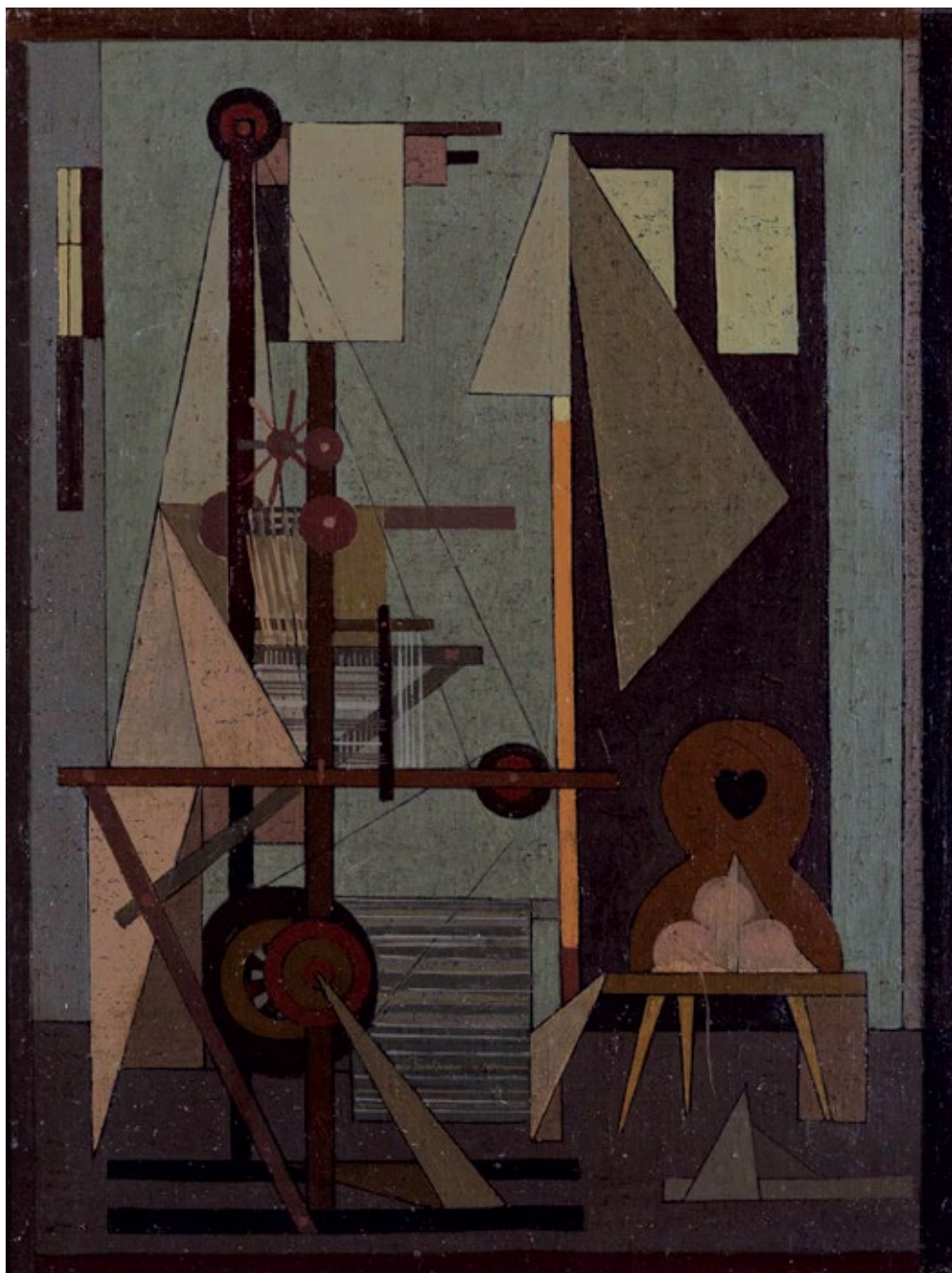
1973. Награда за сликарство УК Ечка

1978. Награда на Пролећној изложби УЛУС-а и УЛУВ-а у Београду

1978. Награда Скупштине општине Зрењанин на изложби „Зрењанински октобар“

Капија и амбар, уље на платну, 50x62cm
Gate and Barn, oil on canvas, 50x62cm

Соба, уље на платну, 45x36cm

Room, oil on canvas, 45x36cm

Фигуре, уље на платну, 72x60cm
Figures, oil on canvas, 72x60cm

Пред огледалом, уље на платну, 85x66cm
In Front of the Mirror, oil on canvas, 85x66cm

TIVADAR VANJEK

(1910 Kikinda – 1981 Ljubljana)

He attended an art school in Budapest, and continued his further training independently. He exhibited for the first time in 1938. Since 1950, he has participated in more than a hundred group exhibitions in the country and abroad.

Solo exhibitions:

1958, 1960, 1967, 1969, 1972, 1974, 1978 – Belgrade, Yugoslavia

1960, 1962, 1967, 1970, 1972, 1973, 1977 – Zrenjanin, Yugoslavia

1961, 1962, 1969, 1971 – Novi Sad, Yugoslavia

1961, 1968, 1970 – Subotica, Yugoslavia

1961, 1975 – Vienna, Austria

1962, Srpska Crnja, Yugoslavia

1964, 1975 – Budapest, Hungary

1964, 1973 – Brussels, Belgium

1968 – Bekescaba and Gyula, Hungary

1968 – Warsaw, Poland with the painter Bogomil Karlavaris

1969 – Kikinda, Yugoslavia

1972 – Sombor, Yugoslavia

1974 – Rijeka, Yugoslavia

1975 – Linz, Austria

1978 – Venice and Vicenza, Italy

Accolades and Awards:

1961 – Publishing company “Forum” Novi Sad

1964 – October Award of the city of Zrenjanin

1970 – Award of the Zrenjanin Culture Community

In 1971, he was awarded the Order of Merit for the People with a Silver Wreath

1973 – Ečka Art Colony Award for Painting

1978 – Award at the Spring Exhibition of ULUS and ULUV in Belgrade

1978 – Award of the Zrenjanin Municipality Assembly at the “Zrenjanin October” Exhibition

THE PAINTING OF TIVADAR VANJEK

Tivadar Vanjek is an authentic painter of our Vojvodina soil, as his native horizons have become a permanent feature of his art. This is already visible in his first sunlit impressionist landscapes, when having joined the “Velikobečkerek Impressionists” in 1936, he painted the surroundings of Zrenjanin expressing his youthful spontaneity. Further developing his painting vocation, around 1944 he found a new solution in expressionist melancholy and painting the long streets of Zrenjanin, the sluggish streams of Begej and the heavy skies of the plains. The darkened tonal color, he adopted then, would remain recognizable in his later artistic work. However, both of these phases, impressionist and expressionist were temporary in Vanjek’s oeuvre, they remained as reflections of the aspirations of the local painting community.

Swept along by his creative instinct around 1956, Vanjek adopted a completely new approach towards the phenomenon of painting. Thematically, he embarked on his pilgrimages to the source, he turned to the colorful folklore of the Vojvodina village, and he began to simplify shapes and objects and reduce them to dark colored surfaces, which harmonize two-dimensionally and resemble those of folk embroidery. Vanjek’s search for “roots” coincided with the aesthetic interests of some other artists (Vozarević, Vujaklija, Kondovski, etc.) who had specific artistic immersions in and assimilations of the national artistic tradition and who conceptualized modernity using the centuries-old heritage. Having made such a spiritual choice and adopted such an artistic concept these artists have contributed to significant transformations of artistic aesthetics in our country at that time.

Thus, Vanjek enlightened by his new approach to art transformed his art and himself, earnestly and enthusiastically he polished, like a precious stone grinder, his painterly revelation. Just as in his earlier paintings he wanted to capture the moment of transience, in this phase he wanted to find permanence, and he found it in forms that were not set in time, but time was set within them, forms that like the residue of the past is sadly deposited within our present selves, as a testimony of continuity of our duration and the warmth of living on the soil of Vojvodina. From the darkness, which signifies the deep dimension of the past and carries a slight whiff of mystery, the sounds of the past come, in whose echoes we search for ourselves. There are wavy, playful baroque gables of houses, an always open gate with a monogram on it, so that an unexpected guest does not stray, stained glass windows as colorful as gingerbread hearts given to a loved one. There is also the intimacy of the lovely interior with rugs that the girls have woven for the dowry, old chests in which they placed them while praying to the icons above them for their future, for their unknown husbands. Those gates in the paintings that open for us from the shadows of the night introduce us to a world where, by some strange spell, life continues. There is a human sign and touch, but not human presence. The lamps in the window are lit, the furniture bears the imprints of his skilful diligence, the loving play of a woman’s fingers is seen on the rug, but neither he nor she is present. A metaphysical restlessness hovers over this world of lonely things, left in their solitude, without movement or sound, illuminated by the dusk and the moon’s wake.

Vanjek sifts through his dreamy meditations over these things and forms, and transforms them into artistic speech. He chisels the precious material of his paintings, with commitment and methodology, centimeter by centimeter. A complex creative process begins with a drawing that is grounded in a constructive spirit and created from geometrically stylized forms. Selected tones of darkened color are woven and blended into a unique quiet melody of refined sound in the wide parts of the drawing. And there, in the plastic language of the image, he looks for and finds permanence, the presence of the past in the present. He draws his lovely naivety and decorativeness from the tradition of folk art, and encouraged by the “Decemberists” art group, he integrates a contemporary plastic correction into that vision, a constructive spirit, adorning it all with refinement of color nuances. We can recognize the experience of the old masters in the precious and methodical coloristic materialization of the painting.

Vanjek thus found his artistic individuality in an extremely convincing way, and thereby ensured himself a prominent place in the Vojvodina and ex-Yugoslav art scene. With inner harmony, he continued his painting journey, mentally and expressively expanding that permanently accepted discovery.

Further paths are the ones of imagination, where the artist exceeds the boundaries of reality and introduces us to the world of intimately poeticized and associative fantasy. Folkloric objects and the mystery of their interrelation play with the painter’s imagination, and he turns them into poetic apparitions of human-like figures. He revives them and endows them with human joys and dramas. He is a poet-wizard who transforms the elegant contour of the chair into a fragile, manneristically elongated girlish figure, warm human blood begins to flow through the wheels and wires of the distaff, the rugs turn into festive clothes, and the linen swell into luxurious curves of a mature woman.

The forms on these canvases are in an eternal combinatorial play, and the sense of their construction is emphasized in the service of fantasy. The intimate geometry that comes from his previous phase serves to harmonize the surfaces, but he begins his aesthetic play inside and with those surfaces. Certain planes are filled by air, so they swell like sails in space, the baroque leafy, moving forms stop at calm, geometrically restrained surfaces, sharp angles are replaced by curves, and all of this is composed in the rhythm of splendid melodic forms. That rhythm is dispersed in the depths by a succession of planes. If Vanjek is playing by constructing shapes, if his unpredictable combinations are adventures of the imagination, he poeticizes these imagined worlds with color. A subtle gradation of tones spreads across the canvas like a lyrical fluid, bringing the fairy blue of the night on some, or nuances of brown, like the furrows of the plains’ infinity on others.

This is the painting of a devoted dreamer, full of enthusiasm and enraptured, like mythical or legendary embroiderers, working with a delicate, all the more finer embroidery woven from the kindness of his paint brush and palette.

ИЗЛОЖБА РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВИМА
СЕКРЕТАРИЈАТА ЗА КУЛТУРУ
ГРАДА БЕОГРАДА

EXHIBITION SUPPORTED BY
SECRETARIAT FOR CULTURE OF
THE CITY OF BELGRADE

ИЗДАВАЧ
ПРОДАЈНА ГАЛЕРИЈА «БЕОГРАД»
Косанчићев венац 19, Београд, Србија
Тел/факс 011 30 33 923
Тел 011 32 87 325
office@galerijabeograd.org
www.galerijabeograd.org

PUBLISHER
SALES GALLERY «BEOGRAD»
Kosančićev venac 19, Belgrade, Serbia
+ 381 11 30 33 923
+ 381 11 32 87 325
office@galerijabeograd.org
www.galerijabeograd.org

Главни и одговорни уредник
Михаило М. Петковић, директор галерије

Editor-in-chief
Mihailo M. Petković, Gallery Director

Кустоси галерије
Сања Тодосијевић
Јелена Кривокапић

Gallery Curators
Sanja Todosijević
Jelena Krivokapić

Ликовни уредник
Драгица Вуковић

Art Editor
Dragica Vuković

Уметнички савет
Бранко Раковић
Александар Лека Младеновић
Горан Десанчић

Art Council
Branko Raković
Aleksandar Leka Mladenović
Goran Desančić

Текст у каталогу
Јасмина Туторов

Text in catalogue
Jasmina Tutorov

Превод
Ванда Перовић

Translation
Vanda Perović

Дизајн
Жолт Ковач

Design
Žolt Kovač

Фотографија
Владимир Милорадовић

Photography
Vladimir Miloradović

Штампа
Грид студио доо, Београд

Printed by
Grid studio, Belgrade

Тираж
150

Print run
150

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

75.071.1:929 Вањек Т.(083.824)
75(497.11)*19*(083.824)

ВАЊЕК, Тивадар, 1910–1981

Тивадар Вањек : из приватних збирки / [текст у каталогу Јасмина Туторов] ; [превод Ванда Перовић] ; [фотографија Владимир Милорадовић] = Tivadar Vanjek : from private collections / [text in catalogue Jasmina Tutorov] ; [translation Vanda Perović] ; [photography Vladimir Miloradović]. – Београд : Продајна галерија "Београд" = Belgrade : Sales Gallery "Beograd", 2023 (Београд : Грид студио = Belgrade : Grid studio). – [16] стр. : илустр. ; 22 x 22 cm

Упоредо срп. текст и енгл. превод. – Тираж 150. – Тивадар Вањек: стр. [6].

ISBN 978-86-6141-199-1

а) Вањек, Тивадар (1910–1981) – Слике – Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 117259529

Захваљујемо се приватним власницима који су уступили радове за изложбу: Миленку Аћимовићу, Миши Тодоровићу, Владимиру Обрадовићу, Владимиру Мандићу, Јовану Мандићу, Саши Мањулову, Борису Јовићу и Зорану Пршендићу.

We would like to thank the private collectors who provided the artworks for this exhibition: Milenko Aćimović, Mišo Todorović, Vladimir Obradović, Vladimir Mandić, Jovan Mandić, Saša Manjulov, Boris Jović and Zoran Pršendić.

Фигура, уље на платну, 45x35cm

Figure, oil on canvas, 45x35cm

Задње корице

Летња ноћ, уље на платну, 82x66cm

Back cover

Summer Night, oil on canvas, 82x66cm

www.galerijabeograd.org